

УДК:658

Гончаренко І.М., аспірант

Київський національний університет технологій та дизайну

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В статті досліджуються питання оцінки конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості України. Розглянуто сутність понять «конкурентне поле», «конкурентний фон». Розкрито механізм вдосконалення методики оцінки конкурентного потенціалу підприємств України.

Ключові слова: конкурентний потенціал, конкурентне поле, методика оцінки конкурентного потенціалу.

Goncharenko I.

COMPETITIVE ENVIRONMENT ANALYSIS OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES

The paper investigates the assessment of the competitive potential of enterprises of light industry in Ukraine. The essence of the concepts of "competitive field", "competitive potential." The mechanism of improving methods of assessment of the competitive potential of enterprises in Ukraine.

Keywords: competitive potential, competitive field, the method of estimating the competitive potential.

Гончаренко И.Н.

АНАЛИЗ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье исследуются вопросы оценки конкурентного потенциала предприятий легкой промышленности Украины. Рассмотрены сущность понятий «конкурентное поле», «конкурентный фон». Раскрыт механизм совершенствования методики оценки конкурентного потенциала предприятий Украины.

Ключевые слова: конкурентный потенциал, конкурентное поле, методика оценки конкурентного потенциала.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах посилення світової конкуренції та стрімкого економічного зростання окремих держав ключову роль у збереженні та підвищенні позицій

країни відіграє її промисловий розвиток. Необхідність адаптації до умов конкуренції, що здійснює суттєвий вплив на активну діяльність промислового підприємства на ринку, постає оцінка конкурентного середовища та пошук нових шляхів зміцнення конкурентного потенціалу підприємства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Серед наукових праць, в яких досліджуються теоретичні основи конкурентоспроможності національної промисловості, форми міжрегіональної конкуренції, фактори та методики оцінки конкурентного статусу організацій, моделі інноваційного територіального розвитку, а також проблеми формування ефективних конкурентних стратегій, необхідно виділити роботи таких українських та зарубіжних вчених як: А. Андерсона, Л. Антонюк, Б. Ашейма, Я. Базилюк, І. Бегга, О. Білоруса, З. Варналія, Б. Гардінера, В. Гесця, О. Гранберга, Б. Губського, М. Долішнього, Н. Калюжної, Р. Камані, М. Кастельса, М. Кітінга, П. Кругмана, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, Р. Мартіна, Дж. Нейсбіта, О. Нижник, К. Омає, Є. Панченка, М. Портера, А. Поручника, С. Романюка, А. Румянцева, С. Соколенка, А. Філіпенка, Р. Флориди, К. Фрімена, Т. Циганкової, В. Чужикова, О. Швиданенка, І. Школи, О. Шніпка.

Разом із тим, у науковій літературі на сьогодні недостатньо повно розкрито теоретико-методичні засади формування конкурентного потенціалу підприємств, як самостійних суб'єктів глобальної конкуренції; удосконалення вимагають сучасні методики оцінки конкурентного середовища підприємств України.

Цілі статті. Метою статті є удосконалення методики оцінки конкурентного потенціалу підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Виділення конкурентного поля з метою дослідження його привабливості є одним з елементів методики оцінки конкурентного потенціалу. Суть цього елементу зводиться до встановлення стратегічної зони господарювання промислового підприємства.

Вдале виділення стратегічної зони господарювання забезпечить:

- більш повну оцінку привабливості та перспективності виділення стратегічної зони господарювання;
- чітке визначення діючої конкурентної позиції підприємства;
- правильність вибору конкурентних стратегій для досягнення підприємством більш стійких, сильних позицій на конкурентному

полі.

Для виділення стратегічної зони господарювання слід раціональніше використовувати продуктивні та географічні обмеження.

На наш погляд, визначення конкурентного поля потребує уточнення. Під конкурентним полем слід розуміти долю ринкового простору, на яку впливають компоненти конкурентного фону, в межах якого буде здійснюватись діяльність промислового підприємства.

Метою аналізу конкурентного поля з позицій стратегічної спрямованості є комплексна оцінка перспектив розвитку конкурентного поля. На основі вивчених матеріалів з цього питання, ми дотримуємося думки, що найкращим методом оцінки привабливості конкурентного фону є індикаторний метод. В його основу закладена система індикаторів, за допомогою яких можливо дати оцінку об'єкту, що досліджується. Під індикатором будемо розуміти сукупність характеристик, що дозволяють формально описати стан параметрів об'єкта, в нашому випадку конкурентного поля. Кожний індикатор у свою чергу складається з декількох окремих показників. Такі показники повинні характеризувати окремі елементи конкурентного поля. Використання індикаторного методу є одним з досить розповсюджених методів, що використовується у світовій практиці, наприклад, для оцінки конкурентного потенціалу підприємства та ін.

Основною метою оцінки конкурентного потенціалу підприємства є пошук, вибір, формування та забезпечення пріоритетних переваг над конкурентами.

Оскільки, на думку автора, складовими конкурентного потенціалу є конкурентний фон та конкурентне поле, то виникає необхідність в тому, щоб побудувати таку методику оцінки конкурентного потенціалу підприємства, яка б базувалася на таких аспектах:

- 1) на діагностиці привабливості конкурентного фону;
- 2) на всебічній діагностиці привабливості конкурентного поля;
- 3) на визначенні рівня конкурентного потенціалу.

Важливою ознакою конкурентного фону є здатність його суб'єктів оперативно реагувати на зміни у світовому попиті та структурі виробництва. Для цього необхідно, щоб у країні існував сприятливий інвестиційно-інноваційний клімат, а також модифікувалось та підтримувалось національне середовище для ефективного функціонування суб'єктів господарювання.

Рис. 1. Класифікація конкуrentного середовища.

Тому позитивний конкуrentний фон характеризується наявністю в ній механізмів формування умов і засобів, які сприяють вирішенню завдань загальнонаціональної безпеки, економічного розвитку та підвищенню рівня життя населення. Проаналізуємо високорозвинені країни світу, які є ключовими інноваторами - США, Фінляндія, Сінгапур, Тайвань, Австралія, Швеція, Швейцарія та Канада. Середня оцінка загального індексу конкуrentоспроможності складає — 5,46, індекс суспільних інституцій — 5,98 та індекс макроекономічного середовища — 4,98. До високорозвинених країн світу долучилися і постсоціалістичні країни — Естонія, Словенія та Угорщина. До неконкуrentоспроможних країн можна віднести ряд південноафриканських та латиноамериканських країн та Україну [1].

За даними [1] було проведено аналіз, одного з компонентів конкурентного фону, який показав, що показник інноваційності найвищий у Фінляндії (0,72), Швеції (0,70) та Швейцарії (розраховується для 32 країн). Аутсайдерами стали Греція, Португалія, Іспанія з індексом, який складає 0,17.

Аналіз стану конкурентного фону української економіки, виявив передумови та інституційні стимули її переходу з інерційного до інноваційного розвитку, взаємодію економіки й політики міжнародної конкурентоспроможності в контексті сучасного інституціоналізму. У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасна глобальна криза зумовлює новий підхід до проблеми економічного розвитку України, перегляд характеру оцінювання тенденцій суспільного розвитку та ролі й функції держави в необхідній соціально-економічній трансформації, оскільки рівень міжнародної конкурентоспроможності України за своїми показниками демонструє її збільшуване відставання в рейтингах Всесвітнього економічного форуму рис. 2.

Крім того, серед усіх субіндексів Україна посідає найнижчі місця за державними і громадськими інститутами, де її найближчими сусідами є такі держави, як Буркіна-Фасо, Чад, Венесуела, Кот-д'Івуар. За експертними оцінками, рівень дотримання правових норм у врегулюванні суперечок, ступінь виконання урядових інструкцій та захист інтересів міноритарних акціонерів відповідає 138-му місцю [1].

Аналіз доводить, що в Україні, держава як реформатор від початку суттєво усунулася від виконання своїх безпосередніх обов'язків, тобто від визначення правил і забезпечення їх виконання всіма учасниками, включаючи саму державу. Сировинний і напівсировинний характер національної економіки об'єктивно вимагає радикального реформування інститутів як політичних, так і економічних.

В умовах посилення світової конкуренції та стрімкого економічного зростання окремих держав ключову роль у збереженні та підвищенні позицій країни відіграє її промисловий розвиток. Проте промисловість України характеризується низькою інноваційною активністю підприємств та низькими фінансовими результатами їх операційної діяльності. Одним із важливих видів промислової діяльності є легка промисловість, яка є багатогалузевим комплексом з виробництва товарів народного споживання та включає 4,5 тис. підприємств, що забезпечують близько 150 тис. робочих місць.

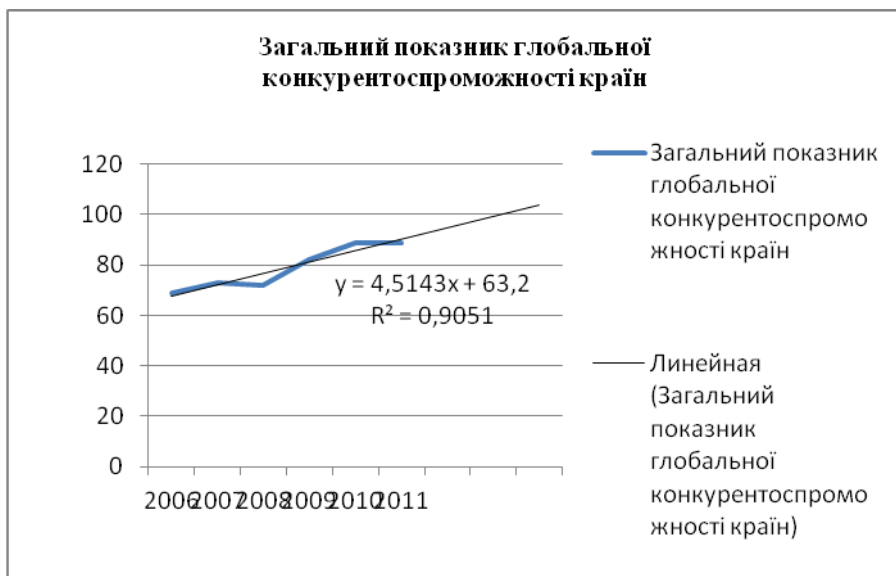

Рис. 2. Глобальна конкурентоспроможність України (побудовано за даними) [1].

Цей соціально важливий сектор економіки орієнтований на кінцевого споживача. Пріоритетність даної галузі визначається швидким обігом капіталу, низькою енергоємністю виробництва, незначним впливом на довкілля та наявністю висококваліфікованих кадрів в усіх регіонах. Проте аналіз статистичних даних вказує на те, що саме підприємства легкої промисловості характеризуються найгіршими фінансовими результатами операційної діяльності.

Констатуємо, що починаючи з 1995 р. в цілому по промисловості і легкій промисловості, зокрема, спостерігалася стійка тенденція щодо скорочення використання вторинної сировини. Використання вторинних текстильних матеріалів скоротилося. Проблеми із сировиною ставлять підприємства легкої промисловості у суттєву залежність від її імпорту, що позначається на обсягах промислового виробництва. Разом з цим, спостерігалася тенденція щодо скорочення і без того мізерної частки продукції малих промислових підприємств у загальному обсязі виробництва. Обсяг виробництва товарів легкої промисловості у сучасних умовах залишається на низькому рівні.

Фінансовий стан більшості підприємств не дозволяє їм

використовувати нові технології, оновлювати виробниче устаткування, утримувати висококваліфікованих спеціалістів. За деякими експертними оцінками через недовикористання сучасних досягнень науки й технологій у виробництві Україна в цілому щорічно втрачає до 10 млрд дол. США.

Це зумовлено, передусім, такими факторами як посилення негативного впливу фінансової кризи, внаслідок чого підприємства не були в змозі отримати короткострокові кредити на поповнення обігових коштів для закупівлі сировини, допоміжних матеріалів та запасних частин; запровадження спрощеної системи оподаткування, яка створила нерівні умови конкуренції на ринку країни і призводить до розукрупнення великих підприємств; зростання імпорту даних товарів, в тому числі завезених контрабандно та із заниженням митної вартості; нерозвиненість системи збуту, що змушує вітчизняні підприємства вдаватися до давальницьких контрактів; відсутність виробництва спеціалізованого обладнання для виготовлення товарів легкої промисловості та запасних частин до нього та ін.

Висновки. Для покращення фінансових результатів діяльності легкої промисловості України та збільшення обсягів виробництва необхідно вжити ряд заходів:

– для інвестиційної привабливості галузі необхідно запровадити прозору схему сплати податку на додану вартість на імпорт обладнання: сплата ПДВ при імпорті, а повернення - при введенні в експлуатацію зазначеного обладнання або звільнення його від оподаткування;

– вихід на інноваційно-інвестиційний шлях розвитку, що спрямований на створення і впровадження сучасних технологій і обладнання.

Важливими завданням для виходу легкої промисловості України на якісно новий рівень постає створення сприятливих умов для залучення інвестицій з метою розвитку галузі; сприяння розвитку вітчизняної сировинної бази для текстильної промисловості; захист вітчизняного виробника від недобросовісної конкуренції; розвиток галузевої науки та інформаційного забезпечення підприємств.

1. The World Economic Forum. Report 2010-2011. : [Електронний ресурс] – Режим доступу www.weforum.org
2. Державний комітет статистики України [Експрес-випуски Держкомстату України] : [Електронний ресурс] – Режим доступу до експрес-випусків http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html